

Week van 8 tot 14 augustus 1964

Een roman door

Abraham HANS

Nr. 8

ONZE WEKELIJKSE
AFLEVERING PRIJS 3 F

HET WOUD VAN HOUTHULST

- Halt ! riep de aanvoerder en zette zijn bevel met een revolver kracht bij.

Onze Wekelijkse Aflevering

Abonnementsprijzen : p. maand : 10 F : 3 m. : 30 F : 6 m. : 60 F : 9 m. : 90 F : 12 m. : 120 F

Postchequerekening nr. 88.61

Uitgeverij : J. Hoste N. V.

Em. Jacquemainlaan 105. Brussel 1

Verantwoordelijke uitgever :

M. Stijs, Kunstlaan 20. Brussel 4

KORTE INHOUD

Martha Legein en Frans Hoornaert, uit Houthulst in West-Vlaanderen, trouwen enkele dagen vóór de eersten wereldoorlog. Frans is opgeroepen en vertrekt dadelijk na de bruiloft om zijn compagnie te vervoegen. Gust Legein, Martha's broer, meldt zich aan als vrijwilliger. Hun jongste zuster Bertha, is bevriend met een Duitser, Fried genaamd, welke zich wanneer het oorlog geworden is, in het bos verbergt. De rijke landeigenaar, Mynheer Desmedt, een lierefluiter, brengt Bertha's hoofd op hol met zijn geschenken en mooie woorden. Martha vertrekt met haar schoonvader en Jozef Lauwe, een dorpsgenoot, naar Aarschot, om Frans te bezoeken. De Duitsers zijn daar en plunderen de huizen en steken ze in brand na honderd en vijftig gijzelaars gefusileerd te hebben. Het drietal tracht te ontkomen zonder Frans te hebben gezien. Baron Zweder van Hooghlinde vraagt aan boer Legein of Bertha op het kasteel mag komen wonen als gezelschapsdame van de barones. 's Nachts klopt Fried aan Bertha's venster en verwijt haar dat ze hem niet meer bezoekt in het bos.

Ze gelukt erin Fried te laten vluchten en wordt 's anderendaags door haar moeder naar 't kasteel Hooghlinde gebracht. Maar helemaal gerust is Bertha nog niet. Dokter Deblauwe is gevonden met een messteek in de schouders en Bertha heeft het mes erkend als dat van Fried. Intussen zijn Martha, boer Hoornaert en Jozef Lauwe teruggekeerd van Aarschot en vertellen hun wedervaren. Angèle Debruijn, de verloofde van Gust Legein, komt op een avondwandeling de eerste ulanen tegen. De Duitsers besluiten te overnachten op de hoeve van boer Debruijn.

's Anderendaags worden ze aangevallen door Belgische vrijwilligers, er vallen zes doden, de anderen worden gevangen genomen. Baron en barones Zweder van Hooghlinde nemen de vlucht en laten Bertha als bewaakster van 't kasteel achter. 's Avonds verrast Fried haar op haar kamer.

De Duitser dwingt haar onder bedreiging voor hem te spioneren, hetgeen zij uit angst belooft te zullen doen. Op weg naar het dorp ontmoet zij Mynheer Desmedt.

Vermits gij trouw onze wekelijkse Aflevering leest, moet gij ook de Annie Hans Korte Roman lezen... Iedere week een nieuwe titel :

De Koffer van Jenny

Een volledige roman voor SLECHTS 7 FRANK

OVERAL VERKRIJGBAAR

- Nu, dat begrijpt ge zelf wel. Die Duitser was nog al gek achter u, hé ? En als hij verneemt, dat ge alleen zijt...

Bertha gevoelde haar hart geweldig bonzen... Ze moest nu Desmedt waarschuwen...

- Ik moet u spreken, zei ze ernstig.

- Wat is er ? Ge kijkt zo serieus...

- Ik heb Fried ontmoet...

- Waar ?

- Bij het bos... Gisteren tegen de avond... En Lauwe heeft gelijk. De Duitser was als vrouw verkleed. Hij sprak van zijn liefde en ik heb hem in zijn gelaat geslagen.

- Flink zo. En wat deed hij ?

- Hij werd woedend en begon op u te tieren.

- Op mij ? Weet hij dan...

- Ja, hij weet het van ons. Hij heeft ons samen gezien. Hij heeft gisteren gezworen, dat hij u vermoorden zal. Met die bedreiging liep hij weg van me. Ik kom 't u zeggen...

- Dat is braaf, Bertha. 't Is een Duitser en wij kunnen alles van hem verwachten.

Desmedt was bleek geworden.

- Ik zal voorzichtig zijn, hernam hij.

- Ge moet vluchten !

- Ja, ik zal 't dorp verlaten...

- Maar zwijgen !

- Natuurlijk !

- Niets zeggen aan de mensen hier. Want dan zal er over mij gebabbeld worden, dat ik vroeger met Fried verkeerde, dat ik hem nog ontmoet en al zo meer. En o, ik haat hem... Desmedt, zweer me, dat ge zult zwijgen.

- Natuurlijk zal ik zwijgen. Kan ik de mensen vertellen, waarom Fried mij doden wil. O, Bertha, ik ben u zeer dankbaar. Maar wat zult gij doen ? Ja-loerse kerels, en vooral sluwe, gevaarlijke gasten als Fried durven alles.

- Ik zal teruggaan op 't hof.

- Daar kan hij u ook zoeken. Luister... ik zal u geld geven. Ga naar Rijsel... Daar ontmoeten we elkander en trekken verder.

- Neen, neen.

- Ge zult er veilig zijn.

- Spreek er niet verder over. Ik doe het toch niet. Neen, ik doe het niet, ik vlucht niet. Ik blijf bij vader op 't hof. Ge weet nu alles.

En angstig sloop Bertha weg.

DE AFTOCHT DER BELGEN

't Was weer avond... Fried kwam bij Bertha.

- Nu zullen we het hebben, zei hij grijnzend.

- Wat ?

- Nu ben ik rechter. De hele dag heb ik er over nagedacht...

Het meisje begon te beven...

- Kijk, daar in die zachte, mollige zetel zal het gebeuren, ging de Duitser voort.

- Wat. Fried..

- Fried, Fried ! Durft ge me zo nog noemen. Dat mocht ge, toen ik nog aan uw trouw geloofde, toen ik u voor rein hield. Hier staat Fried niet meer, maar een rechter. 't Vonnis is geveld, en daar in die zetel zal het gebeuren. Daar zult ge Desmedt omhelzen... tot ik opduik en hem deze dolk in zijn hart stoot.

- O, God... neen... hier niet !

- Ja, hier wel. Gij gaat hem halen. Kus hem nu maar op de weg, en spreek van liefde. Door 't zijdeurtje brengt ge hem binnen. O, wat zal ik een vreugde gevoelen. Maak u klaar... kleed u bevallig. Strikken in 't haar, uw schoonste bloeze aan. Niet voor mij, mein Gott, neen... ge zijt mijn meid, maar voor hem, voor de ter dood veroordeelde. Geen genade. 't Moet gebeuren vóór de Duitsers komen. En dan sleuren we hem naar 't bos .Ik wil het dorp in beroering zien.

Bertha begon te schreien.

- Niet wenen, zei de Duitser. Dan worden uw ogen lelijk, en ge moet lonken met uw blik. Maak u gereed. Haal de veroordeelde.

't Meisje begreep dat ze list moest gebruiken. Desmedt had immers het dorp verlaten. Maar Fried mocht niet vermoeden, dat zij hem gewaarschuwd had.

- Ge wilt het ! vroeg ze rechtstaande.

- Ja !

- Dan zal ik gaan. Wat kan 't mij schelen. Zo is het toch geen leven.

- Niet moedeloos worden. Straks komen onze soldaten. Velen zullen u begeren. Ge kunt vermaak zoeken en geld verdienen.

Bertha voelde zwaar deze nijldige zweepslag. Toch zei ze niets en ze kleepte zich, terwijl de Duitser in gedachten door 't raam staarde.

- Nu zijt ge schoon, zei hij dan. Ga... en haal hem ! O, mijn vingers jeuken al. De dolk is goed scherp. Ik verwacht hem dus.

Bertha verliet door het zijpoortje het slot. Ze zag plots enige Belgische soldaten en haastig sloeg ze een dreef in. Ze dwaalde enige tijd bij het bos rond.

- Wat doet gij hier ? klonk het plots.

Ze schrok geweldig.

't Was toch maar een bekende, die haar aansprak, de zonderlinge dokter Deblauwe met zijn lange, verwarde baard.

- Ik ga naar 't kasteel, stamelde 't meisje.

- Zwicht u kind... ha, zwicht u. Eer is broos. Als ge ze eenmaal bevlekt, blijft zij bezwadderd. Zwicht u. Meisjes zijn zo lichtzinnig. En adders schuilen overal en hebben vergift in hun muil. Zwicht u, kind, om de liefde Gods, zwicht u.

En Deblauwe vervolgde reeds zijn weg, steunend op zijn zware stok.

- Wat wil hij zeggen ! vroeg Bertha zich angstig af. Och, Here, weet hij iets ? Wat een leven voor mij. Altijd in angst en benauwenis, nooit meer gerust, en toch schuldig. Wat moet ik nu doen ? Terug gaan, of anders wrekt hij zich. Maar 'k zeg het niet van die Belgische soldaten... En hij kan kwaad worden over Desmedt, tieren en vloeken, me slaan... me doden. Dan is 't allemaal uit. Zo kan ik niet leven.

Met brandend gemoed zwierf ze nogwat rond. Dan ging ze naar 't poortje van 't kasteel. Stil sloop ze binnen. Eensklaps greep Fried haar ruw bij de schouder. Hij wachtte op haar.

- Alleen ! zei hij op doffe toon.

- Hij is er niet.

- Ge liegt. Ha, ge wilt hem redden. Goed, dan breek ik u beiden.

- Doe wat ge wilt. Maar ik kan Desmedt niet meebrengen, als hij gevlucht is.

- Gevlucht. Dan hebt ge hem doen vluchten.

- Hoe kon ik dat ? Hij is weg van deze namiddag. Geloof het of geloof het niet. Dood me... dan is mijn ellendig leven uit. Wat kan het mij schelen.

- Neen, ik wil u niet doden. Leven en lijden moet ge tot uw straf. Haal Desmedt. Ge hebt hem doen vluchten. Hij kan nog niet ver zijn. We zullen samen gaan. Wijs mij de weg. Zijn bloed moet ik hebben.

- Ik weet niet waar hij is.

- Kom mee, zeg ik !

- Buiten zijn Belgische soldaten...

Nu had ze dat verraden. 't Was om Fried te verhinderen haar mee te sleuren door de avond en de nacht.

- Belgische soldaten ? Waar ?

- Aan 't bos...

- Dat is goed nieuws. Ze trekken af. Uw Belgen vluchten voor de Duitsers. Mijn leger komt. Maar eerst had ik Desmedts bloed gewild.

- Desmedt is gevlucht, zeg ik.

- Niet brutaal worden. Ge zijt in mijn macht. Neen, 'k zal u niet doden, maar ik kan u verraden.

- Wat wilt ge dan ? Ben ik niet vertrokken, toen ge het me zegde ?

- Ga naar uw kamer. Toch zal ik de schurk vinden. Dit poortje moet open blijven.

De Duitser verdween in 't donker. Bertha beklom de trap.

- O, de Belgen komen, jammerde ze. Ieder zal er heen gaan en ik durf niet. Ik verraad ze. Nu meldt Fried het aan zijn spionnen. Hoe, weet ik het, maar hij, hij kan alles, hij is een listige duivel.

Eensklaps werd er gebeld. Bertha begaf zich naar beneden. De portier had reeds de deur geopend. Daar stonden Belgische officieren. Het meisje vreesde eensklaps, dat ze haar kwamen aanhouden. Haar geweten sprak. De oversten begeerden nachtverblijf. Ze vroegen dit zeer beleefd. Bertha trad naar voren. Zij was toch de meesteres in het slot. Ze leidde de heren in de eetzaal, maar tevens bedacht ze angstig wat er gebeuren kon, zo Fried binnentrad..

Haastig maakte ze een avondmaal gereed, geholpen door oppassers; ze had brood, ham, eieren en de officieren toonden zich zeer dankbaar voor het gul onthaal. In de keuken lieten de soldaten zich het eten goed smaken.

- Ja, we zijn vertrokken van Antwerpen, vertelde er een. De Engelsen vechten er nu. Maar de Duitser zal ons wel volgen. Blijft ge hier ?

- Ja, antwoordde het meisje.

- Ge hebt ongelijk. De baron of de graaf... ik weet niet wie er woont...

- Een baron...

- Die is er wel van door getrokken. Uw huid is zoveel waard als dat van mijn madam.

De mannen bleven lang praten. Ze vonden het gezellig in de keuken. Ze hadden ook reeds zo lang het huiselijke moeten missen. Een oud manneke trad binnen. Bertha herkende dadelijk Fried.

- Ha, 't is hier vergadering, zei hij lachend. Ja, jongens, eet en drink maar goed. Bertha, haal nog enige flessen bier op. Anders drinken de Duitsers ze toch uit. Jongens, ik ben boswachter van 't kasteel. De baas mocht me wel pensioneren, maar die heren gebruiken u zo lang ze kunnen.

- Ja, vader, dat is zo, bevestigde een der mannen. Moet ge nu ook op de boel letten ?

- Och, een beetje. Wat wil ik nog gaan vluchten.

- Nu bij zo'n poesje is 't wel plezierig.

- Zwijg rap, jongen. Dat is goed voor gasten zoals gij. Mijn tijd is voorbij. 'k Zeg niet in mijn jonge jaren...

Bertha keerde terug met het bier.

- Alloh, op uw gezondheid, hernam de oude man. En dat het u wel mag gaan. Waar trekt ge nu op af ?

- Dat weten we zelf niet, beweerde een van 't groepje. Morgen naar Diksmuide...

- En dan, naar Frankrijk ?

- We zullen wel niet anders kunnen... We hebben niet veel keus meer.

- En is 't waar, wat ze zeggen, maar ik niet geloven kan, dat 't hele leger van Antwerpen weg is.

Zo trachtte Fried de soldaten uit te horen, maar ze wisten zelf niet veel. Onzekerheid heerste alom... De jongens vertelden van de geweldige beschieting. Kleine kanonnen konden tegen 't monstergeschut der Duitsers niet op. En de vijand kwam telkens met meer troepen...

Bertha zat somber bij de haard... O, kon ze Fried maar verraden. Maar zij was zeker van zijn macht, hij waagde alles, omdat ze onder zijn klauw lag... Hij speelde hier meester, want eensklaps zei hij :

- Jongens, 'k zou gaan slapen... 't Is morgen zeker weer vroeg dag. Ook voor ons, hé, want we willen zorgen, dat ge nog een goed brokje onder de tanden krijgt.

De soldaten begaven zich naar de hooizolder.

- Wat zegt ge nu van me ? vroeg Fried aan 't meisje.

- Ge durft veel.

- 't Is juist omdat ze veel durven, dat de Duitsers overal winnen. 'k Ben uit geweest. Heel uw leger is op de vlucht. Zie, als ge een woordje tot de officieren of soldaten zegt, ben ik er aan. Dat weet ik. Dan moet ik dood. Maar eerst kom ik toch voor de heren en moet ik spreken. En dan vertel ik natuurlijk, dat gij mij verborgen hield en me in alles geholpen hebt. En daarna staan we naast elkaar tegen de muur, maar ik voor mijn land, en gij als veraadster van het uwe. Peins daaraan.

- Dat hebt ge me al zo dikwijls gezegd.

- Ja, maar nu is de verleiding voor u het sterkst. 'k Begrijp het wel. Zodus, wees heel verstandig. En nu gaat ge wat in de kamer der officieren rond-draaien. Ze hebben zeker een stevige fles wijn gedronken... en dan babbelen ze te veel. En ge luistert eens af, wat ze vertellen.

Bertha ruimde zwijgend de tafel op.

- Ga in de kamer der officieren, gebood Fried.
- Neen, dat doe ik niet...
- Dreigend verhief hij de hand.
- Sla me ! riep ze, en met gloeiend gelaat stond ze voor de Duitser. Maar ik ga niet in die kamer. 't Is nu wel geweest.
- Tot ik alles zeggen ?
- Dan verraad ik u ook !
- En gij ?
- Ik spring liever in de vijver. Wat geef ik nog om 't leven. Fried, ik ben in uw macht, 'k weet het. Maar gij zijt nu ook in de mijne .Belgische soldaten omringen u. We staan gelijk.
- Ge durft ! hoonde de man.
- Ja, ik durf. 'k Ben uw tyrannie moe.
- Ge vergeet uw rol. Wilt ge misschien met die Belgen meetrekken ?
- O, neen. Ik blijf hier.
- Als ge dat moest wagen zouden ze het ook vernemen, wie en wat ge zijt.
- 't Is hier klaar. We gaan naar boven.
- 'k Ken de weg alleen wel.
- Ge gaat mee.

En heftig greep hij haar bij de pols. Hij draaide het licht uit.

- Mee nu, gebood hij. Ze gehoorzaamde. De ruwe kerel duwde het meisje in haar kamer.
- Wat wilt ge nu ? vroeg hij.
- Gerust gelaten worden.
- Luister goed. 't Is waar, Belgische soldaten kruisen door de streek. Maar ge weet wat ik durf. Meent ge, dat ik niet ontsnappen kan ? Deze nacht bijvoorbeeld ook, al verraadt ge me ? Dan is Fried weg, maar hij zorgt, dat ze toch alles van u weten. Maar ik blijf bij u vannacht... Ge zijt toch nog schoon. Ge zult nu mijn lief zijn...
- Woest keek hij haar aan...
- Laat mij gerust ! riep Bertha... Anders roep ik !
- En dan ?
- 't Kan me niet schelen ...Ik ben uw meid geweest, maar uw lief niet, dat niet !

Fried begreep, dat zij het meende.

- Wat wilt ge dan ? vroeg hij.
- Ge moet me niet meer tegen ons land doen werken... Ik zal u niet verraden.
- Nu 't zij zo. Dien me in huis. Ik ben tevreden. 't Is het beste, dat we het eens blijven. We hebben er beiden belang bij. Ik zal u met rust laten...
- Fried vertrok. Voor het meisje brak weer een lange, angstige nacht aan. Slapen kon ze niet en ze hoorde de Duitser boven waken. Die nam dus geen rust. Wat voerde hij uit ?

Al vroeg was er beweging op 't kasteelplein. Het meisje kleepte zich haastig en diende 't ontbijt op. De militairen reden spoedig af. Ze dankten Bertha hartelijk.

- O, wist ge alles, dacht ze, en ze had wel kunnen wenen van wanhoop.

Wat later kwam Legein. Hij hinkte en steunde op een stok.

- Ik kom met mijn verwenste poot tot hier, om u te halen, zei hij nijdig. Ge zit hier met 't kot vol soldaten. Dezutter vertelde 't me. Is dat nu een leven voor een jong meisje ?

- Maar vader, ze zijn weg.

- Er zullen er anderen komen. En dan de Duitsers. Ge gaat mee.

- Ik kan niet, vader.

- Dat de baron zelf op zijn doening let. Die smeert en smult ergens in Frankrijk. Maar wij hebben ook onze goede naam en onze eer, al kennen we geen Frans. En 'k zou 't hem, mardjie vlak in zijn tote zeggen ook. Maak uw pak, 'k zal op u wachten.

- Neen, vader...

- Wat, ge wilt niet.

- 'k Moet op mijn post blijven. 'k Ben hier niet alleen. De portier...

- De portier kan naar de duivel lopen en de baron en zijn wijf ook. Maar gij gaat mee, fiere madam. Ha, is 't hof te gemeen ? Verstaat ge nog wel Vlaams ? Hebt ge uw ouders nog niet vergeten. Ge zoudt het toch zeggen. Uw moeder slooft van 's morgens tot 's avonds, want Martha loopt hele dagen te krijsen, en gij ligt Mardjie met uw leeg lijf in de zetels van de barones. Maar 'k zal u tonen, dat ik nog wat te zeggen heb. 'k Kan u niet meer als een klein kind aan de hand nemen. Ware het niet van mijn strompelvoet, ik deed het, mijn ziele, toch. Nog eens, gaat ge mee of niet ?

- Vader, ge moet redelijk zijn.

- Wel, ben ik onredelijk, als ik mijn dochter bescherm of voor uw moeder hulp vraag.

- Ik heb deze post aanvaard, met uw toelating.

- Niet om thuis te wachten, als de benauwde baron zijn hielen licht.

- Toch heb ik beloofd te blijven.

- Dat mocht ge niet beloven. Maar goed, 'k hoor het al, mademoiselle ziet liever het park dan onze mesthoop. Ze riekt te goed voor een boerenhof. Ik zal de sjampetter om u zenden. Goedschiks, of met geweld, maar mee gaat ge. Here Gods, kweekt daarvoor kinderen op. Kleine kinderen trappen moeder op de rokken, maar grote op 't hart.

Legein ging woedend heen. Bertha snikte. O, hoe gaarne was ze meegegaan, mee, naar 't oude, goede huis, naar de tedere moeder. Maar ze kon niet om die Duitser boven, ze was zijn meid, zijn slavin, ze lag aan hem geketend.

- Dat was uw vader, hé ? zei Fried, toen 't meisje boven kwam. Wat kwam hij doen ?

Bertha vertelde het. De Duitser dacht even na.

- Neen, ge moet hier blijven, zei hij, zeker toch tot de Duitsers komen.

- En als de veldwachter komt ?

- Die lacht ge vierkant uit. Hier blijft ge. Ik wil het.

Die dag kwamen veel Belgische troepen door de streek... En steeds volgden er nieuwe. De beweging hield niet op, toen de nacht viel. De mensen waren verslagen... 't Leger in aftocht... Geruchten over Antwerpens val en de nadering der Duitsers, deden de ronde. En wat zagen onze soldaten er uit. Bestoft, beslijkt, afgemat. Ze kwamen uit zulk een ongelijke hevige strijd. Ze moesten nu een geforceerde mars afleggen. Maar welk een heldenmoed hadden ze getoond. En nog wachtte hun een zware, bovenmenselijke taak.

Nog werkten de mensen op het land, al hing een vage angst over de streek... De Belgen waren nu voorbij, en 't was of een grote leegte achter hen bleef. De wegen hadden gewemeld van vluchtelingen...

Hoornaert kwam bij Legein.

- Wat gaat gij doen ? vroeg hij aan de baas van Doornhage.
- Wat zou ik doen ? Blijven natuurlijk.
- Ik niet.
- Waar gaat ge heen ?
- Naar Brugge !
- Als de Duitsers hier komen, zult ge ze daar ook krijgen.
- Dan ga ik nog verder.
- Naar Holland ?
- Ja... als 't moet. Maar ik wacht de duivels niet af. En 'k kom u vragen of ge mee gaat.
- Neen, ik laat mijn boel niet in de steek.
- Dillen blijft op mijn hof. We gaan er niet lang over klappen. Gaat ge mee, ja of neen ?
- Neen !
- Gegroet dan !
- Maar denkt ge nu nooit meer aan Frans ? vroeg eensklaps Martha, die treurig aan tafel zat.
- Op Frans ? Zeker kind, maar we horen niets van hem, hé ?
- Alle soldaten zijn voorbij en nacht en dag heb ik ze ondervraagd en niemand die iets kan zeggen. Frans is dood.
- Er is altijd nog hoop ! riep Legein.
- Dat zeg ik ook, zei Hoornaert. Martha, gaat gij niet met ons mee ?
- Hoe zou ik kunnen ? Ge wilt mij hoop geven. Als Frans eens terugkeert, moet niemand hem dan ontvangen ? Hij kan komen, verkleed, ziek, hongerig... en ik zou weg zijn. Maar och Here, hij zal niet meer komen.
- Aarschot speelt nog in mijn kop, hernam Hoornaert. 'k Wil de loeders niet afwachten. Gegroet allen en dat God u beware.
- Gejaagd vertrok de boer.
- En Bertha, die maar op dat kasteel blijft. 'k Heb achter de sjampetter gezonden, maar hij komt ook al niet af.
- Even later was de veldwachter er toch.
- Legein, hebt ge me nodig ? vroeg Dezutter.
- Ja, zet u.
- Neen, 'k heb niet veel tijd. Er zijn Duitsers in de streek.
- Duitsers, herhaalde de boerin, die juist binnen trad.
- Ja, die krijgen we nu ook. En ik ga eens rap naar de Boskant en naar de akkers, om de mensen te zeggen, dat ze stil en rustig moeten zijn. Moest de een of ander beginnen te roepen en te verwijten, dat die soldaten kwaad worden, we zouden lelijk wraak kunnen krijgen.
- Dat is waar.
- Zo, ge verstaat, dat ik haastig ben. Wat zoudt ge van mij willen, baas ?
- Wel, mijn dochter zit daar op 't kasteel.
- Op Hooglinde; ik weet het.

- 'k Zou u vragen of gij ze eens haalt.
- Maar vader ! riep de boerin verwijtend. De sjampetter zou Bertha moeten opbrengen lijk een gevangene.
- Als ze mij nu niet gehoorzamen wil.
- Dan zal ik eens naar 't kasteel gaan, hernam zijn vrouw. Maar Bertha doen halen door de politie, 't is om ze op ieders tong te laten rijden. Dat wil ik nu niet !
- 't Is zo het beste ook, meende Dezutter. Wat kan ik doen, als ze niet mee komt ? En ook Hooglinde is een andere gemeente, ging de veldwachter voort. 'k Heb daar niets te zeggen.
- Ik ga naar 't kasteel ! verzekerde de moeder.
- En ik doe mijn ronde voort. Zo, mensen, ge weet het, dat ge de Duitsers moogt verwachten. Als wij niets misdoen, zullen ze ons toch ook wel gerust laten. De burgemeester is op de plaats.

Dezutter vertrok. Hij begaf zich naar een groepje boerenarbeiders, die op 't veld werkten en zei :

- Mensen, ge moogt ze vandaag verwachten.
- De Duitsers ? klonk het.
- Ja !
- Waar zijn ze ?
- Aan de kanten van Lichtervelde en Thorhout. Zo, houdt u om de liefde Gods rustig. Loden, gij zijt een Boskanter, en die zijn vrij van zeg.
- Altijd geweest, sjampetter.
- Gij bijzonder hebt een stoute muil. Maar denk er aan, dat ze voor een lelijk woord van u, onschuldigen kwaad zullen doen.
- Heeft de sekretaris u misschien die boodschap meegegeven ? Of de burgemeester ?
- De burgemeester. Maar aan u niet alleen. Burgemeester zijn, is nu een lastig stielkje. En gevaarlijk ook. Mensen, ge zijt verwittigd. Kalmte en stilte, hé ?

Die vermaning bracht de goede man ook elders en vooral aan de boskant, waar ze zo wars waren van alle dwang.

- Sjampetter, zijt gij niet benauwd ? vroeg de oude Wanne.
- Wel, rechtuit gesproken, 'k wilde liever, dat de kerels honderd uren van hier waren, maar ik moet mijn werk doen. Als ge 't al geloven moet, wat de gazetten geschreven hebben, kunt ge ze toch nooit vertrouwen. Er zal zeker wel veel overdreven zijn.

Dit voegde Dezutter er bij, om zich ook gerust te stellen, want angst beving hem. Hij was echter een man van plicht, en nooit had hij zich terug getrokken, ook al dreigde er gevaar. De veldwachter stapte verder. Hij ontmoette Jozef Lauwe.

- Weet ge 't al ? vroeg hij.
- Dat ze komen. Ja, jongen, en ik weet niet wat te doen. 'k Zou er willen van onder trekken, maar moeder is ziek en 'k kan haar niet achterlaten. Dus moet ik blijven. We wonen daar nog al afgelegen. Dat is toch een geluk. 'k Heb nu al twee keer in hun klauwen gezeten, en God beware me voor de derde ontmoeting.

- Als de mensen zich maar stil houden. Daar is Deblauwe ook. Die zit met zijn gedachten weer ver van hier. Hei, dokter !

Deze zag op.

- Weet ge 't al ? vroeg Dezutter ook aan hem.

- Wat ?

- Dat de Duitsers in de streek zijn.

- Zo. Ik kan ze niet tegen houden.

En Deblauwe stapte verder.

- Zo'n karakter is nu nog 't gemakkelijkste, merkte Lauwe op.

- Ja, 't zal me verwonderen, vanwaar Fried gaat opduiken.

- Is hij weer gezien ?

- Neen, maar hij kan niet ver weg zijn. En misschien horen we dan ook, wie hem geholpen heeft. Nu, ik heb niet veel tijd om te blijven babbelen.

Dezutter sloeg de steenweg in.

- Jozef-Maria, daar zijn ze al, mompelde hij.

Een bende ruiters reed hem tegemoet.

- 'k Zal ze maar stout tegen gaan.

- Halt ! riep de aanvoerder der patrouille al van enige afstand en hij zette zijn bevel met een revolver kracht bij.

De soldaten keken verwonderd naar de voor hen vreemde uniform.

- Militair ? vroeg de leider, die zijn paard tot bij Dezutter leidde.

- Neen, mijnheer, ik ben de sjampetter. Alle mensen hebben hun wapens moeten inleveren, maar ik mocht mijn revolver houden. Zie maar. 't Is wel een bewijs, dat ik van de politie ben, hé ?

- Ha, gewapend ! bulderde de officier... Franc-tirreur ! De streek wemelt er van.

Dezutter begreep het Duits niet goed, maar hoorde toch de bedreiging in stem en toon en haastig hernam hij :

- 'k Was juist op ronde, om de mensen te zeggen, dat ze zich stil moesten houden.

De overste had een bevel gegeven en in een ogenblik ontnamen enige soldaten de arme man zijn pistool en bonden ze hem de handen op de rug.

- Maar, wat gaat ge doen ? vroeg de veldwachter verschrikt.

- Zwijgen !

- Ik heb niets misdaan. Ik ging juist rond...

- Zwijgen ! donderde de officier hem toe. Franc-tirreur ! Allen franc-tirreurs hier !

Hij liet dan de ongelukkige achter zijn paard binden en zo reed de troep naar 't dorp.

- Zijn er Belgen ? vroeg de overste. Of Engelsen ?

- Ik kan dat niet zeggen, antwoordde Dezutter.

- Was ?

- Ik mag geen inlichtingen aan de vijand geven.

- Verdoemde franc-tireur, we zullen het u anders leren ! raasde de aanvoerder. Nog eens, zijn er daar soldaten ?

Hij had zich omgewend en duwde de man zijn revolver onder de neus.

- Neen, er zijn geen soldaten, hernam Dezutter doodsbenauwd.

- Weet, wat ge zegt. Als we er vinden, steken we 't dorp in brand. Verstaat ge me ?

- Ja... O, laat mij toch los. Ik misdeed niets. Ik heb een vrouw en drie kinderen.

- Wij hebben ook vrouw en kinderen en gij vermoordt onze soldaten. Verstaat ge dat ?

- Neen, 'k versta u niet.

- Loop dan naar de duivel.

Weldra naderde men 't dorp. De mensen, die in spanning aan de deur of in groepjes op straat gestaan hadden, stormden nu binnen. Eensklaps schoten de Duitsers in de ramen. Er werd niet teruggevuurd.

- Er is geen vijand, zei de officier. Maar er komen altijd franc-tireurs, als we geen voorbeeld stellen. We hebben juist een goede vast.

Burgemeester Vermeulen had lang bij de kerk gewacht, maar toen hij de schoten hoorde was hij in 't Gemeentehuis gelopen en zei tot de dochter, Fientje :

- Met die gasten kunt ge niet spreken. Ze zouden u omver schieten voor ge een woord hebt gezegd.

- Ja, hoor toch eens. 'k Ga in de kelder.

- Ik ook. 't Is toch schandalig om alzo te beginnen. Hier gebeurt nu niets van onze kant.

Ook de waard en waardin, en de sekretaris zochten beneden een schuilplaats, angstig verbeidend wat er volgen zou. Het vuren hield op. Dan hoorde men hoefgetrappel in de geheel verlaten straat.

- Ze zijn daar, fluisterde Vermeulen.

Hij gluurde door 't kelderraam.

- Paardenmannen, hernam hij. Jozef-Maria, ze hebben al een burger mee.

- Wie ?

- Wacht ! Here God, 't is de sjampetter. Ze hebben hem aan een paard gebonden. Wat gaan ze nu doen ? Die arme Dezutter. Hij kan toch niets misdaan hebben... Stil eens !... Och, Here toch, ze binden hem aan een boom. Zouden ze hem willen doodschieten ?

- Burgemeester toch ! gilde Fientje.

- Zwijg. Ze horen u. Ze kijken al naar hier. En ook, 'k moet toch gaan. Er moet een wrede missing zijn. 'k Kan algelijk Dezutter zo niet laten doodschieten ! Ja... er mag gebeuren wat er wil, maar 'k moet gaan.

De burgemeester zuchtte. Angstig begaf hij zich naar boven en verliet de herberg.

- Mijnheer de officier, wat gaat ge doen ? riep hij.

- O, burgemeester, om de liefde Gods, zeg wie ik ben, smeekte de veldwachter. Zeg, dat ik de mensen ging bevelen dat ze zich braaf moesten houden. Met de armen aan een boom geklemd, stond hij daar reeds als martelaar. Doodsangst laaide uit zijn blik, verwrong zijn gelaat, rilde over gans zijn lichaam.

- Binnen ! riep de overste tot Vermeulen.

En weer dreigde hij met zijn revolver.

- Maar, 't is een missing, mijnheer de officier...

De burgemeester wilde nog parlementeren, doch eensklaps vloog een kogel hem rakelinks voorbij en toen stormde de verschrikte man weer vlug de kelder binnen.

- We maken 't kort, hernam de officier. We moeten een voorbeeld stellen.
- Here God, 't is vader !

De dochter van Dezutter snelde naar buiten, gevolgd door haar moeder.

- Zie, mijn vrouw en kind, mijnheer, kermde Dezutter. Om de liefde Gods, heb toch deernis met ons. En ik heb niets misdaan.

De vrouwen wierpen zich op de knieën, en smeekten om deernis. De gewetenloze Duitser liet zijn paard een sprong in hun richting maken, zodat moeder en dochter achteruit deinsden, maar sterker nog pleitten ze voor 't leven van de onschuldige. De officier gaf een bevel... Eensklaps knalden de karabijnen. En aan een boom zakte Dezutters lijk ineen, tot het aan de banden hangen bleef. Bloed kleurde het gelaat.

- De burgemeester ! schreeuwde de overste, boven het gegil en geweën der vrouwen.
- Hij roept om u ! fluisterde Fientje, die zich met de handen voor 't gelaat van het keldervenster afwendde.
- Och Here, om mij ! herhaalde Vermeulen angstig.
- Ge moet gaan ! drong de sekretaris aan. Hij ziet naar hier...
- In Gods naam dan !
- Zijt ge de burgemeester ? vroeg de aanvoerder.

En weer wankelde de man naar voren.

- Ja...
- Ge ziet hem daar, hé. En hij wees naar het lijk. Dat is een voorbeeld.
- Maar de mensen zullen niets misdoen. Al de wapens zijn ingeleverd.
- En dit dan ! De officier toonde de revolver van de arme Dezutter. Die kerkel had er wel een.
- Hij is de veldwachter.
- Dat kan ons niet schelen. Zulke zwijnhonden zijn de ergste franc-tireurs. Laat nu de mensen de dode bezien. En wacht u, als er iets tegen onze soldaten gebeurt. Dan gaat heel het nest er aan.

De officier reed met zijn troep heen.

- Och Here, mijn man vermoord, kermde vrouw Dezutter.
- Mijn vader ! Jezus-Maria... zie hem daar ? jammerde de dochter.
- Burgemeester help ons hem in huis te dragen. En 'k had het hem nog zo gezegd niet uit te gaan. Burgemeester, waarom zondt gij hem ?
- Wie had zo iets kunnen voorzien ?

Andere dorpelingen, die schuw door een ruit of zelfs door de dakvenster, de reet van een schutting geloerd hadden, kwamen nu op straat en staarden vol ontzetting naar de dode. Maar dan blikten ze weer angstig rond, of de woestelingen ook terug keerden.

- Mensen, helpt ons ! vroeg de vrouw weer. Mijn man kan daar zo toch niet blijven hangen.

Men deed de banden los en bracht het lijk in de woning. Vrouwen boden zich aan om het af te leggen.

- Hoe 't al met een keer met iemand gedaan kan zijn.
- Zo'n wrede moord !
- En wat gaat er nog al gebeuren.

Zo sprak men in de groepjes, die zich op 't plein vormden.

De luiken van Dezutters woning werden gesloten. Daar stond nu 't sterfhuis. Men zou maar niet de kerklantaarn aan de deur hangen, al was dit 't gebruik, wanneer er iemand boven aarde lag. Hoe zouden de Duitsers het misschien weer uitleggen !

De Belgische soldaten waren heen... De Duitsers kwamen. En een geheimzinnige vrees hing over Steenhove en het land er om heen.

BEZET

• Nu is het de ure van Fried !

De Duitser was eensklaps voor Bertha verschenen in uniform. Een grauwe jas omsloot zijn lichaam. Bruine laarzen reikten hem tot de knieën. Een punt-helm dekte 't hoofd. 't Meisje keek de militair verbaasd aan.

• Ja, ja, nu is het de ure van Fried ! hernam de kerel. Heb ik 't u niet altijd gezegd ? Ha, ik wist het, dat ze zouden komen. Niemand houdt de Duitse troepen tegen. Nu trekken ze naar Duinkerken, Calais, en dan naar Engeland. Mein Gott, naar Engeland, wat zal er daar een wraak genomen worden. En wat zegt ge nu van me, Bertha Legein ?

• Wat kan ik zeggen ?

• Ben ik niet schoon ? Was ik nu maar uw geliefde, hé ? Maar Fried heeft u verstoten. Ik ga naar 't dorp. Ik wil al die gezichten zien. Wat zullen ze voor mij beven, de boerekinkels.

• Ik weet niet, hoe ge durft.

• Wat durf...

• Naar de plaats gaan !

• Zou iemand de hand naar me durven uitsteken ?

• Daarop spreek ik niet. Ge hebt hier toch altijd rustig gewoond. De mensen waren goed voor u. Ge deedt of ge bijna een Belg waart. En nu toont ge u als iemand, die hen jaren bespionneerd hebt.

• Ik vraag uw oordeel niet. Ge zijt een meid...

• Och, een meid zegt ook wel eens wat ze denkt.

• Maar ik wil dat niet horen. Ge begrijpt uw toestand niet goed meer, geloof ik.

• O, jawel.

• Dat is u geraden ook.

Fried keek op zijn horloge.

• Nog wat te vroeg ! hernam hij. 't Dorp is nog niet bezet.

• Er zijn toch al Duitsers geweest deze voormiddag, en ze hebben Dezutter vermoord.

• Ik weet het...

• Wat had die man nu misdaan ?

• Hij had een wapen ! Niemand mag wapens hebben. 't Spijt me voor hem. Maar dat is nu oorlog.

• Een gruwelijke moord is het.

• Zwijg. Oordeel de Duitse daden niet.

• Wat is het dan anders ?

• Meent ge dat ik daarover met mijn meid redetwist. Ge vergeet wat ge zijt... En wees voorzichtig, ik waarschuw u nogmaals, De mensen zullen nu

allen verlangend zijn te horen, waar ik verdoken geweest ben. En wat zouden ze van u zeggen, als ze de waarheid wisten. Dus, ge zijt nog geheel in mijn macht. Begrepen !

En Bertha begreep het maar al te wel. O, ze haatte de tyran, maar ze moest hem vrezen. Hij kon haar vernietigen...

- 't Is nog te vroeg, hernam Fried. Om drie uur komen de troepen. Hoe goed ik alles weet, hé ? Ja, we zijn flink georganiseerd. Dat wil ik u nog wel zeggen. Nu kan ik inlichtingen geven over de dorpelingen, de rijkdommen, over alles wat onze oversten willen weten. Ha, Fried heeft het leven en het welzijn van velen in de hand. Mein Gott. Jammer dat Desmedt weg is. Die zou ik laten fusilleren... Mein Gott, 'k zou het doen, op het kerkplein, dat ieder het ziet. Wat zou de kerel lijden, als ze hem vastbonden en blinddoekten. 'k Zou het vonnis zeer langzaam laten uitvoeren... 't Is jammer van Dezutter. Ware ik op de plaats geweest, 't zou niet gebeurd zijn. Waarom schieten ze ons in de rug. Waar franc-tireurs opduiken, gaat 't hele dorp er aan. Zeg dat maar aan de Boskant.

- Gaat ge door de grote poort weg ?

- Waarom moet ge dat weten ?

- Als de portier u ziet...

- O, dan zou hij begrijpen, dat ik hier verborgen ben geweest. Gij vreest verdacht te worden. Dat is zo, als ge schuldig zijt. Nu, ik wil u sparen... Ge hebt me goed gediend. Ik zal door het zijpoortje sluipen. Denk er aan, dat het kasteel vanavond wel bezet zal worden. Ge hebt de Belgen goed ontvangen.

Voor de Duitsers zult ge nog harder werken.

- Vader wil, dat ik naar huis kom. Moeder is het komen zeggen.

- Ik wil het niet. Hier zult gij blijven. Hier op Hooglinde en genadig de officieren dienen. En als ge wilt, moogt ge u met de soldaten vermaken. Flinke jongens zijn er bij. Zij kunnen minnen. Ik geef u aan hen over... maar 'k zal u niet dwingen.

Snijdend klonk zijn hoon. Bertha zweeg.

- Die met een getrouwde verkeert, heeft geen schaamte meer, hernam de Duitser. Nu ga ik... Tot straks !

En Fried verliet door de zij-uitgang het slot. In de hand hield hij de geladen revolver. De trouweloze kerel nam zijn weg langs het bos. Hij zag hoe landlieden hem vlug ontweken, bevreesd voor de uniform.

- Ha, ik voel mijn macht al, mompelde de militair, en zeggen, dat ze me overal zochten. Twee maanden bleef ik onder hen, meer dan twee maanden. En ik at en dronk en diende mijn leger. Ik logeerde wel eerst onder de grond, maar dan op een kasteel. Veel verdriet had ik toch... Mijn Bertha ! Ja, ik beminde haar, ik beminde haar oprecht. Haar ontrouw was een zware slag. Nu, 'k denk er niet meer aan. Ze is gestraft, en 'k zal ze nog straffen en vooral als ze oproerig wordt. Aan mijn moeten moet ze kruipen.

De Duitser stapte voort.

- Heilige Moeder Gods, dat is Fried ! klonk het eensklaps.

De oude Wanne stond daar, voor haar hut.

- Ja, ik ben Fried...
- Als soldaat...
- Officier, vrouwtje !
- Overste ? Maar ik herkende u seffens. Neen, Fried, dat is niet wel.
- Wat !
- Ons zo te bedriegen !
- Wat wilt ge zeggen ?
- In ons dorp wonen, en van niets gebaren en nu als Duitse overste bij ons komen !

- Hoor eens, vrouwtje, van die zaken hebt ge geen verstand.
- Ik voel toch wat onrecht is.
- Ik raad u aan van nu af heel goed op uw woorden te letten.
- Ge spreekt al gelijk een overste.
- Neen, nog als een vriend. Hoor eens, de Duitsers vechten niet tegen België maar tegen Frankrijk en Engeland. En in zo'n oorlog kunnen ze zich niet laten tegenhouden door een klein landje, dat nu ongelukkiglijk op onze weg ligt.

- Jozef-Maria, ze vechten niet tegen België !... Dat heeft de arme Dezutter toch anders ondervonden !

- Nu ja, enige doden, en een paar dorpen plat, wat betekent dat in deze grote oorlog. Er zullen wel andere dingen gebeuren. Eigenlijk moest een Duits officier zoveel tijd niet verspelen tegen een vrouwtje uit 't bos, maar ik wil u bewijzen, dat ik geen vijand van Steenhove ben.

- Niemand heeft u hier ook ooit iets misdaan...

- Hadden ze me enige weken geleden in handen kunnen krijgen. Maar ik heb u verwittigd... Mondje toe, is nu 't beste. Hier aan 't bos zijn ze veel te babbelachtig.

- Och, de mensen laten geen duivel op hun hart smoren. Als ge dat nooit geleerd hebt...

- Ze zullen hier al veel moeten bijleren, riep Fried, Wanne de rug tokerend. Hij stapte verder en bereikte de dorpsplaats. Sommigen herkenden hem niet en spoedden zich haastig in hun woning. Anderen keken hem enige ogenblikken aan.

- Dat is Fried ! riep een vrouw.

- Ja, 't is Fried, antwoordde de Duitser niet in 't minst verlegen.

- Maar waar hebt ge al die tijd gezeten ?

- O ik, niet ver van hier !

- Maar waar ?

- Ge wilt te veel weten.

- Er zijn er dan toch, die u geholpen hebben.

- Och, ik heb geen hulp nodig. Zijn er al soldaten op 't dorp ?

- Er zijn er geweest. Komen er nog ?

- Natuurlijk ! En met duizenden en duizenden.

- Och Here toch ! Maar ze zullen toch hier geen kwaad doen.

- Neen, neen, als ze maar braaf zijn...

Eensklaps stormde een meisje de straat op. 't Was Nele, de dochter van de arme, vermoorde veldwachter.

- Ha, durft ge u nog tonen ! riep ze, tot de Duitser.